

enim errare non decet, qui ad omnes errores emendandos præpositi sunt. Qui si vel superbia, vel negligentia, vel desidia aliqua ex his prætermiserint, quæ in Regula continentur; per ipsosque destructio esse cœperit, per quos debet ædificatio crescere, omnibus condemnationibus, quas Regula continet, subjacebunt.

XXX. Inter omnes fratres hoc observabitur, vel obedientes senioribus suis, et deferentes sibi invicem, habeant patientiam, moderationem, humilitatem, charitatem, pacem sine figmento et mendacior, et maledictione, et verbositate, et jurandi consuetudine, ita ut nemo suum quidquam vindicet, neque ullus aliquid peculiariter usurpet; sed habeant omnia communia.

XXXI. Sine seniorum verbo et auctoritate nullus fratrum quidquam agat: neque accipiat aliquid, neque det; neque usquam prorsus procedat.

XXXII. Cum vero inventa fuerit culpa, illè qui culpabilis invenitur, corripatur ab abbate secretius. Quod si non sufficit ad emendationem, corripatur a paucis senioribus. Quod si nec sic emendaverit, excommunicetur; et non manducet quidquam. Cui si nec hoc quidem profuerit, in qualibet loco fuerit, postremus inter omnes in psallendi ordine ponatur. Quod si in pravitate perseverat, etiam psallendi ei facultas auferatur. Quem si vel hæc confusio non commoverit, abstinetur a conventu fratrum; ita ut nec mensæ, nec Missæ intersit, neque cum eo ullus frater de junioribus colloquatur. Abstinebitur autem tandiu, quamdiu vel qualitas culpæ poposcerit, secundum abbatis ac seniorum arbitrium; vel se ex corde pro culpa pœnitens humiliaverit, et veniam erroris sui omnibus præsentibus petierit. Quod si in fratrem peccavit, etiam ab eo fratre veniam petat, cui injuriam fecit.

XXXIII. Si quis errori ejus consenserit, et secundum duritiam illius magis consilium dederit, ut se tardius humiliet, sciat se, cum in hoc errore fuerit deprehensus, simili modo culpabilem judicandum.

XXXIV. Hoc etiam addendum fuit, ut frater, qui pro qualibet culpa arguitur vel increpatur, patientiam habeat, et non respondeat arguenti se: sed humiliet se in omnibus, et emendet.

XXXV. Si vero fuerit aliquis tam durus et tam

A alienus a timore Domini, ut tot castigationibus et tot remissionibus non emendet, projiciatur de monasterio, et velut extraneus habeatur: ne vitio ipsius alii periclitentur.

XXXVI. Quod si aliquis locutus fuerit, vel riserit in veseendo, increpetur, et agat pœnitentiam.

XXXVII. Si quis ad manducandum tardius venerit absque majoris imperio, similiter agat pœnitentiam, aut ad cellam suam jejunos revertatur.

XXXVIII. Si aliquid necessarium fuerit in mensa, nemo audebit loqui, sed ministrantibus signum soni dabit. Ministri vero absque his quæ in commune fratribus præparata sunt, nihil aliud comedant, nec mutatos cibos sibi audeant præparare.

XXXIX. Nemo plus alteri dabit quam alter accipit, quod si obtenditur infirmitas, præpositus domus perget ad ministros agrotantem, ab his quæ necessaria sunt accipiet.

XL. Quando ad ostium monasterii aliqui venerint, si clerici fuerint aut monachi, majori honore suscipiuntur: lavabuntque pedes eorum, juxta Evangelii præceptum, et præbebunt eis omnia, quæ apta sunt usui monachorum.

XLI. Si quis ad ostium monasterii venerit, dicens velle se videre fratrem suum vel propinquum, janitor nuntiabit abbati, et permittente eo accipiet comitem, cujus fides probata est; et sic mittetur ad fratrem videndum vel proximum.

XLII. Si propinquus alicujus mortuus fuerit, prosequendi funus non habebit licentiam, nisi pater monasterii præceperit.

XLIII. Nullus de horto tollat olera, nisi ab hortulano acceperit.

XLIV. Nemo alteri loquatur in tenebris; nullus in psialho cum altero dormiat; manuum alterius nemo teneat; sed sive steterit, sive ambulaverit, sive sederit, uno cubito distet ab altero.

XLV. Si quis tulerit rem non suam, ponetur super humeros ejus; et sic agat pœnitentiam publice in collecta.

XLVI. Si præpositus injuste judicaverit, injustitiæ ab aliis condemnabitur.

XLVII. Qui consentit peccatis, et defendit alium delinquentem, maledictus erit apud Deum et homines, corripietur increpatione severissima.

ANNO DOMINI CDXXX.

FASTIDIUS,

BRITANNORUM EPISCOPUS.

PROLEGOMENA.

GALLANDII NOTITIA HISTORICO-LITTERARIA IN FASTIDIUM.

(Biblioth. Vett. Patr. Gallandii t. IX.)

1. Quo tempore claruere Cyrillus Alexandrinus ac Theodotus Ancyranus, floruisse quoque Fastidium

Britannorum episcopum ex Gennadio intelligimus, qui medium inter eos hunc scriptorem recenset (a). Episcopi titulum Fastidio detraherent viri doctissimi (b), quos item Pagius est secutus (c); permoti scilicet auctoritate vetusti Gennadii exemplaris Corbeiensis, in quo legitur tantum, *Fastidius Britto*, neque a prima manu ascriptum habet eundem titulum, sed additum post vocem *Britto* calamo recentiore. At uno excepto Corbeiensi, reliqui codices, quos inter eo multo præstantior Veronensis, ut fuse probant eruditi viri (d), alique duo pervetusti bibliothecæ Lambethanæ Warthrono laudati (e), vulgatam Gennadii lectionem præse ferunt: neque aliter in suo codice legisse comperitur Honorius Augustodunensis (f) Gennadium exscribens: ut propterea præter citatos Ballerinius et Warthonum, Usserius quoque (g) ac Norisius (h), quibus accedere videtur et Tillemontius (i), Fastidii episcopatum agnoscant, licet ejus sedes habeatur incerta.

2. Testatur Gennadius (j) scripsisse Fastidium *ad Fatalem de Vita Christiana librum, et alium de Viduitate servanda, sana et digna doctrina*: ut fert codex Corbeiensis. In editis Gennadianis legitur *ad Fatalem quemdam*, errore forte sive ipsius Gennadii, sive potius librarii: nam liber de quo mox dicturi sumus, ad viduam quamdam missus esse perhibetur, quam *dilectissimam sororem* auctor appellat (k). Hinc vero abs re ansam arripuisse Pagium (l) Fastidio abjudicandi librum de quo Gennadius, recte arguunt viri eruditi quos modo laudavimus (m). Errasse quoque Gennadium statui Possinus (n) cum aliis, qui ex uno libro duos fecit: quod enim sub opusculi finem dixerit auctor *de triplici Viduitate* (o), haud novus tractatus, sed libri *de Vita Christiana* clausula est. Ille porro libellus qui jam dudum inter opera sancto Augustino supposita sæpius prodierat, parenti suo tandem Lucae Holstenii studio est restitutus. Nactus enim vir ille doctus vetustum exemplar in monasterio Cassinensi *Fastidii episcopi* nomine insignitum, opus descripsit ac editioni paratum reliquit: illudque deinceps cum duobus aliis opusculis ex museo Holsteniano Romæ in lucem emisit anno 1663 Petrus Possinus. Quod quidem opus denuo expolitum et cum veteribus codicibus Corbeiensi, Remigiano,

A Michaelino, Victorino ac duobus Sorbonicis, nec non cum Holstenii editione Romana collatum, evulgavit clarissimi operum Augustinianorum editores Parisienses (p). Atque hujusmodi præclarum exemplar typis exprimendum tradidimus. Verum ne muneri nostro penitus deesse videremur, illud iterum cum edito Holsteniano comparavimus: qua ex collatione nonnullas deteximus lectiones quibus fortasse planior scriptoris textus reddatur, easque proinde subnotare libuit.

3. At vero haud est plane prætereundum, quod jam pridem monuere viri doctissimi: Fastidium scilicet Pelagii conterranei sui hæresi fuisse additum; adeoque nihil mirum de eo tradidisse Gennadium, fuisse ipsum imbutum *sana et digna doctrina*: presbyterum enim illum Massiliensem divinæ gratiæ inimicis favisse incomperum nemini. Qua de re amplissimum historiæ Pelagianæ conditorem (q) et qui ejus opera junctim edenda curarunt (r) nec non historiæ litterariæ Gallicæ auctores (s) præ cæteris consulas velim. Sed ut in viam redeamus, Fastidius de Adamo hæc habet (t): *In quo nihil fuisse incredulitatis invenio præter solam inobedientiam, cujus causa ille damnatus est, et omnes suo damnantur* EXEMPLO. Hæc vero ipsa est Pelagii hæresis ita doctentis, ut ait sanctus Prosper (u):

Progenitos igitur nullum traxisse reatum
De patribus, nec dissimiles nunc nascier illo
Ortu primorum, qui libertate male usi
Peccarunt, forma nocui, non semine proli.

Et clarius adhuc auctor incertus epistolæ ad Demetriadem (v): *Hinc, inquit, Adæ peccatum, posteris asserchatur nocuisse, non transitu. Quem quidem Pelagianum errorem passim exagitat sanctus Augustinus (x). Præterea sua viduæ ista suggerit noster auctor (y): Ille autem ad Deum merito extollit manus, ille preces bona conscientia fundit qui potest dicere, Tu nosti, Domine, quam sanctæ, quam innocentes, quam puræ sint ab omni fraude et injuria et rapina, quas ad te expando manus; quam justæ, quam immaculata labia et ab omni mendaciõ libera, quibus tibi, ut mihi misereris, preces fundo.* Hæc porro sunt ipsissima Pelagii verba, quibus viduam Julianam Demetriadis matrem docebat, quemadmodum sancti orare debeant. Ea recitat sanctus Augustinus (z),

(a) Gennad. de Vir. Illustr. cap. 56.
(b) BB. in Append. ad tom. VI opp. S. Aug. pag. 183.
(c) Pagi. ad ann. 420, § xxix.
(d) Baller. Observ. ad Opp. Noris. tom. IV, pag. 884 et 923-926.
(e) Warth. Hist. de episc. et decan. Londin. pag. 6.
(f) Honor. Ang. lib. II de Script. Ecel. cap. 55.
(g) Usser. Britann. Eccles. Antiqq. cap. 44, pag. 471 edit. sec. Londin. 1687.
(h) Noris. Hist. Pelag. lib. I, cap. 19, opp. tom. I, pag. 194.
(i) Tillem. tom. XV, pag. 16 et 48 init., ad pag. 837, not. 4, sur S. Germain.
(j) Gennad. l. c.
(k) Fastid. præfat. de Vit. Christ. infra.
(l) Pagi. l. c.
(m) Baller. l. c.
(n) Possin. in Monit. ad Fastid. edit. Rom.

D (o) Fastid. l. c., cap. 15 infra.
(p) In Append. ad tom. VI opp. Aug., pagg. 183-192.
(q) Noris. Hist. Pelag. lib. II, cap. 16, opp. tom. I, pagg. 462 seq.
(r) Baller. ad Noris. opp. tom. IV, pagg. 923 seq.
(s) Hist. littér. de la France, tom. II, pagg. 635 seqq.
(t) Fastid. de Vit. Christ. cap. 15 infra.
(u) Prosp. Carm. de Ingrat. sub init. opp. tom. I, pag. 71, nov. edit.
(v) Ibid. in append. Epist. ad Demetr. cap. 10, pag. 527.
(x) Aug. de Nat. et Grat. cap. 9, opp. tom. X, pag. 131, et alibi.
(y) Fastid. l. c. cap. 11 infra.
(z) Aug. lib. de Gest. Pelag. cap. 6, num. 16, opp. tom. X, pag. 200.

aitque In Diospolitana synodo Pelagio fuisse objecta. **A** Vita Christiana impias Pelagii sententias excerptas Eadem quoque refert sanctus Hieronymus (a); quibus in medium adductis, statim exclamat: *Christiani est hæc, an Pharisei superbientis oratio?* Alia insuper minus recte pronuntiata notat in hoc Fastidii opusculo Tillemontius (b). « Quare, ut cum Norisio loquar (c), cum Fastidius hic dicto libro de

(a) Hieron. lib. III Dialog. contr. Pelag., num. 14, opp. tom. II, pag. 784, edit. Veron.

(b) Tillem. tom. XV, pag. 17.

(c) Noris. Ilist. Pelag. lib. I, cap. 19, opp. tom. I, pag. 195.

FASTIDII

BRITANNORUM EPISCOPI

DE VITA CHRISTIANA

LIBER UNUS.

Præfatio.

Ut ego peccator ^a et ultimus, insipientior cæteris **B** iam imperitior universis, te, ut sanctitatis et justitiæ viam pergas, crebrioribus audeam litteris admonere, non me propriæ justitiæ fiducia, non sapientiæ peritia, non scientiæ gloria, sed sola quam secundum Deum animo ac mente concepi, charitatis tuæ causa compellit; quæ me peccatorem et ignarum ad dicendum ita hortatur et provocat, ut cum loqui nesciam, tacere non possim. Vellem itaque et libenter optarem te eorum habere notitiam quorum et sapientia affluentior est, et facundia major, et scientia uberior, et conscientia ab omni peccatorum contagione liberior, qui te verbis juste instruerent et exemplis. Nos enim præterquam quod mentem nostram ita insipientiæ et ignorantæ caligo cæcavit, ut divinum aliquid nequeat sentire vel dicere, adhuc insuper et omnium redarguit conscientia peccatorum, ut etiam si quid luminis possit habere, abscondat; et ita fit ut præterquam quod dicere non habemus, hoc etiam quod habemus non fiducialiter proferre, conscientia prohibente, possimus. Tu tamen, dum peritior tibi apparere possit et melior, rudibus admonitionibus nostris interim esto contenta, et charitati da veniam, cujus est nun considerare quid offerat, nec quod non habet quærît, sed totum quod habet libenter

impertit: ad cujus non tam muneris speciem quam animi respice voluntatem, et diligenter adverte quid tibi illa negare poterit, quæ totum dare ^b potuit quod habebat. Obtulisset etiam quod non habebat si posset, quæ totum ^c potuit quod habebat offerre. Sicut itaque ille, sed parum, qui decurrentis interim rivuli aqua non potest esse contentus, donec ad fontem uberio-rem purioremque perveniat. Nec illum satis esurire credo, qui cum panes cibarios habeat, nitidos expectat et candidos. Ita et tu, dilectissima soror, quam ego certus sum esurire nimium et sitire cælestia, cibarios interim munde panes, donec siligine candentes invenias; exigui et turbulentum rivuli aquam pota, usquequo affluentioris haurias puriorem. Nec tibi interim panis noster, quamvis rusticus videatur esse, displiceat. Rusticus enim panis incultior videtur esse, sed fortior et celerius esurientem stomachum satiat, fessumque corroborat, quam qui siligineus videtur et nitidus. Nunc ergo dicam sermonem prout valeo, et quid Christianum agere conveniat, ut potero, explicabo. Cujus rei et unde prius exordium sumam, justius non invenio, quam ut primum de Christiano ipso vocabulo disputem, et cur quis Christianus nuncupetur exponam.

INCIPIT LIBER.

CAPUT PRIMUM.

Christiani nomenclatura et dignitas.

Christum unctum interpretari, sapientium et fidelium nullus ignorat. Unctos vero non nisi sanctos viros et satis Deo dignos semper fuisse manifestum est, nec alios quam prophetas aut sacerdotes aut reges. Et tam magnum fuit ipsius unctionis mysterium, ut in Judaico populo non omnes illud, sed

D satis pauci de plurimis mererentur accipere: et hoc usque ad adventum Domini nostri Jesu Christi, quem *Deus oleo lætitiæ*, id est, Spiritu sancto, præ cæteris consortibus suis unxit (*Ps. xlii, 8*). Ex quo tempore credentes illi et baptismatis illius sanctificatione purgati, non aliquanti, sicut sub Lege prius fuerat, sed omnes in prophetis et sacerdotibus unguuntur et regibus. Cujus unctionis quales esse debeamus ad-

^a Editi hic add. *primus*, quod abest a mss. et Holstenii editione.

^b Editi, *voluit*.

^c Ita mss. At Holsten., *totum dedit quod potuit offerre*. Editi alii, *totum quod potuit offerrebat*.